

REFERENCES

1. The Lofoten Declaration: A Global Call for Climate Leadership. The Lofoten Declaration. URL: <http://www.lofotendeclaration.org/>
2. The Production Gap Report: 2020 Special Report / SEI, IISD, ODI, E3G, UNEP, December 2020. URL: <https://productiongap.org/>.
3. Zev Alliance | Accelerating the Adoption of Zero-Emission Vehicles. Zev Alliance | Accelerating the Adoption of Zero-Emission Vehicles. URL: <http://www.zevalliance.org/>.
4. Growing momentum: Global overview of government targets for phasing out sales of new internal combustion engine vehicles - International Council on Clean Transportation. International Council on Clean Transportation. URL: <https://theicct.org/blog/staff/global-ice-phaseout-nov2020>.

БІОРІЗНОМАНІТТЯ ЯК ОСНОВА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

*Анісімова С.В., доц., к.г.н., Шаповалова А.О., бак.,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
м. Харків, Україна
anshapovalova13@gmail.com*

Біорізноманіття (або біологічна різноманітність) визначається в Конвенції про біологічне різноманіття (CBD) як мінливість серед організмів з усіх джерел включно наземні, морські та інші водні екосистеми та екологічні комплекси яких вони є частиною; воно включає різноманітність усередині видів, між видами та екосистемами. [1] Тобто це різноманіття живих організмів, їхніх генетичних компонентів та екосистем, що вони складають. Це включає в себе різноманіття видів рослин, тварин, грибів, бактерій та мікроорганізмів, а також різноманіття генетичних ресурсів в межах кожного виду.

Біорізноманіття може бути описане на трьох рівнях:

1. Генетичний рівень: це різноманіття генів і генетичних варіантів в межах кожного виду. Генетична різноманітність є основою еволюції та дозволяє організмам адаптуватися до змін у середовищі.
2. Видовий рівень: це різноманіття різних видів організмів, які існують в певному регіоні або на певній території.
3. Екосистемний рівень: це різноманіття різних екосистем та типів середовищ, включаючи природні, напівнатуральні та антропогенні.

Біорізноманіття є критично важливим для підтримання стабільності та функціонування екосистем.

Загрози для біорізноманіття включають втрату природних місць із життєво важливими умовами для організмів, забруднення, зміни клімату, інтродукцію іноземних видів та надмірний вилов. Працюючи над збереженням біорізноманіття, ми маємо можливість забезпечити життєздатність природних систем та зберегти цінні види для майбутніх поколінь.

Міжнародне законодавство з питань збереження різноманіття рослин і тварин в контексті сталого розвитку, в тому числі шляхом формування системи природоохоронних територій, засновано на рішеннях Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку у Ріо-де-Жанейро у 1992 році. У результаті було прийнято п'ять підсумкових документів, особливе значення серед яких має Конвенція про охорону біологічного різноманіття (Convention on Biological Diversity, CBD), яка підкреслює, що збереження біорізноманіття є спільною справою для всього людства. [1]

Одним з основних принципів CBD є принцип «справедливого та рівного доступу до вигід від використання біологічного різноманіття», що означає, що країни-учасниці повинні забезпечити вирівнювання у вигодах, що виникають від використання біоресурсів.

Конвенція розроблена та прийнята для відповіді на всі загрози біорізноманіттю та екосистемним послугам, включаючи загрози від зміни клімату, шляхом наукових досліджень, розробленням інструментів стимулів та процесів, передачі технологій та практик, повного та активного залучення відповідних зацікавлених сторін, включаючи місцеві спільноти, молодь, жінок та бізнес. Верховна Рада України ратифікувала прийняту на Конференції Рамкову Конвенцію про охорону біорізноманіття 29 листопада 1994 року.

Додаткова угода до Конвенції про біорізноманіття – Картахенський протокол про біобезпеку. Він направлений на захист біологічного різноманіття від потенційних ризиків, спричинених генетично зміненими організмами, які є результатом сучасних біотехнологій. 159 країн та Європейський Союз є сторонами Картахенського протоколу про біобезпеку.

Ще однією важливою угодою є Конвенція про торгівлю видами дикої фауни та флори, що перебувають під загрозою зникнення (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, CITES), яка була прийнята в 1973 році. CITES регулює міжнародну торгівлю дикими видами рослин і тварин, що можуть бути під загрозою внаслідок надмірної експлуатації.

Додатково, існують інші міжнародні угоди та документи, які спрямовані на збереження біорізноманіття, такі як Конвенція про охорону мігруючих видів дикої тварини (CMS), Рамкова конвенція ООН про зміни клімату (UNFCCC) тощо.

Важливість природних екосистем та біорізноманіття також вбачається в Цілях сталого розвитку ООН, де не менше чотирьох із 17 цілей безпосередньо пов'язані з природою та біорізноманіттям. В матеріалі

зазначено, що вирішення цих проблем є значно складнішим завданням, ніж пом'якшення наслідків зміни клімату. Адже, попри всі виклики, кліматична політика націлена лише на один показник – зменшення викидів парникових газів.

Конвенція про біорізноманіття, сторонами якої є 193 країни світу, на своїй конференції в Японії у 2010 році поставила завдання (Цілі Аічі) створити до 2020 року систему природоохоронних територій на площі 17 % суходолу та 10 % морських акваторій, для чого було розроблено Стратегічний план збереження біорізноманіття на 2011 – 2020 роки. А у грудні 2022 року в Монреалі, Канада була проведена чергова Конференція сторін з біорізноманіття Організації Об'єднаних Націй (COP15) за Конвенцією ООН про біологічну різноманітність (CBD). На конференції було підписано міжнародну угоду про захист 30 % суші та океанів до 2030 року (30/30) та прийнята Куньмінсько-Монреальська глобальна рамкова програма зі збереження біорізноманіття. [2]

Ці угоди та конвенції створені для того, щоб спільно вирішувати проблеми, пов'язані зі збереженням біорізноманіття, та сприяти сталому розвитку, забезпечуючи збалансований підхід до використання природних ресурсів. Вони надають країнам-учасникам правові рамки для спільних зусиль у цьому напрямку.

Природно-заповідний фонд України (ПЗФ) – ділянки суші й водного простору, природні комплекси та об'єкти, які мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонових моніторингу навколишнього природного середовища.

ПЗФ охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною. [3]

Основні завдання збереження та розвитку природно-заповідного фонду України включають:

1. Збереження біорізноманіття: Природно-заповідний фонд включає у себе різноманітні екосистеми, рослинність, тваринний світ, а також природні пам'ятки. Завдяки цьому зберігається природне різноманіття та забезпечується збалансоване використання природних ресурсів.

2. Вивчення та наукове обґрунтування: Заповідний фонд стає об'єктом наукових досліджень та моніторингу природних комплексів. Це дозволяє отримувати нові знання про природу та розробляти ефективні заходи щодо її збереження.

3. Еколого-освітня та культурно-просвітницька робота: Природно-заповідні території часто використовуються для екскурсій, навчальних заходів та наукових конференцій. Це сприяє підвищенню екологічної

свідомості суспільства.

4. Створення резерватів та охоронних зон: Деякі об'єкти природно-заповідного фонду отримують особливий статус, який передбачає найвищий рівень охорони та виключає втручання людей у природний процес.

5. Збереження культурної спадщини: Деякі природно-заповідні об'єкти мають важливе культурне значення, а їх охорона сприяє збереженню унікальних археологічних та історичних об'єктів.

6. Розвиток туризму та рекреації: Деякі заповідники дозволяють відвідувачам насолоджуватися непорушеною природою, проте це відбувається за умови дотримання особливих правил та режимів.

Для забезпечення ефективної роботи природно-заповідного фонду важливо вирішувати питання фінансування, правового регулювання та співпраці з іншими організаціями та країнами. Також потрібно враховувати зміни в екологічній ситуації та природних умовах, щоб адаптувати стратегії збереження та розвитку фонду.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ:

1. Втрата природи та біорізноманіття можуть стати більшим викликом, ніж зміна клімату. URL: <http://surl.li/mgmza> (дата зверення: 18.10.23)

2. Конференція ООН з біорізноманіття 2022 року. URL: <http://surl.li/mgnnh> (дата зверення: 18.10.23)

3. Матвеев С.Р. Наказ про затвердження методичних рекомендацій щодо розроблення проектів створення природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Міністерство екології та природних ресурсів України. № 306. 21.08.2018

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТРАТЕГІЇ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

*Барун М.В. к.е.н., доц., Веремко П., бак.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
м. Харків, Україна
masha.barun@gmail.com*

Стратегія управління твердими побутовими відходами є ключовим аспектом для ефективної охорони навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку. Європейський Союз і Україна стикаються зі схожими екологічними викликами у цьому аспекті, проте їхні стратегії та підходи можуть відрізнятися через різні політичні, економічні та соціокультурні умови.